

BİR KİTAP İNCELEME ÇALIŞMASI ÖRNEĞİ OLARAK NURHAN CANGAL “ARMONİ” KİTABININ İNCELENMESİ

Yrd. Doç. Dr. Serkan Özay
Niğde Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, GSBE, Müzik Eğitimi ABD
serkanozay@nigde.edu.tr

Doç. Dr. Ferit Bulut
Niğde Üniversitesi
Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
fbulut@nigde.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” Kitabının incelenerek, söz konusu kitabın bilimsel içerik, eğitsel tasarım ve biçimsel tasarım boyutlarını değerlendirmektir. Araştırmada veriler literatür taraması ve doküman analizi yapılarak elde edilmiştir. Araştırma bulguları doğrultusunda, Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” Kitabının bilimsel içeriğinin yeterli olduğu, eğitsel tasarımının sistematik bir bütünlük içinde sunulduğu, biçimsel tasarımının ise nitelikli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, bu kitabın mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda armoni eğitimi ders kitabı olarak okutulması, bunun yanında kitapta yer alan örneklerin ses kayıtlarının bulunduğu bir CD eki ile zenginleştirilmesi ve örnek sorulara ilişkin bir cevap anahtarının kitabın ilgili bölümüne eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Müzik Eğitimi, Nurhan Cangal, Armoni Dersi, Kitap İnceleme.

AS A SAMPLE OF BOOK REVIEW STUDY THE BOOK ANALYZE OF NURHAN CANGAL’S “HARMONY”

Abstract

The aim of this study is to review of “Harmony”, the book which has been compiled by Nurhan Cangal and to assess the dimensions of scientific content, educational and morphological layouts of the relevant book. The data has been obtained by literature survey and document analysis. With respect to the research findings it has been inferred that the scientific content of the book “Harmony” which has been compiled by Nurhan Cangal is qualified, its educational layout has been presented in a systematic integrity, its morphological layout is qualitative. As per research findings, it is recommended that this book be taught as harmony education textbook in the Professional Music Institutions, besides that its enrichment with a CD attachment of the samples of audio recordings which are in the book and attachment of an answer key corresponds to the sample questions in the relevant part of the book.

Keywords: Music Education, Nurhan Cangal, Harmony Lessons, Book Review.

GİRİŞ

Ders kitapları, öğretim programında yer alan ders konularına yönelik bilgilerin, sıralı, sistematik, anlaşılır ve tam olarak yer aldığı, öğrencilerin hem kendi kendilerine öğrenmelerini hem de öğrendiklerini tekrar etmelerini amaçlayan en önemli öğretim araçlarıdır. Bu araçlar, öğrenciler açısından oldukça faydalıdır, çünkü onlara konuları istediği zaman, istediği yerde tekrar etme imkânı verir (Küçükahmet, 2000). Şahin ve Yıldırım (1999) etkili bir ders kitabının özelliklerini;

- Etkili bir ders kitabı öğrencinin ilgisini çekmeli,
- Derse karşı ilgi uyandırmalı,
- Konunun ana hatlarını gösteren resim, grafik, hikâyeler vs. olmalıdır,
- Öğrencinin kendi kendine öğrenmesine fırsatlar sunabilmeli,
- Öğrencinin kitapla olan bağı kuvvetlendirici yaşantılar verebilmeli,
- Öğrencilere, çeşitli yönerge, açıklama ve ipuçları vermelidir,
- Öğrencinin öğrendiklerini pekiştirmelidir (örnek olaylar, renkli resimli problemler, bilmeceler, CD'lerin kullanımı, testler olmalıdır),
- Bilgiler kronolojik sıraya göre verilmeli, neden-sonuç ilişkisi kurulmalı, bilgiler arasında kopukluk olmamalıdır,
- Kavramlar sade bir dil kullanılarak açıklanmalı,
- Gereksiz tekrarlardan kaçınılmalı,
- Kitabın görsel zenginlik içermesi, albenisi olması, bunun için renkli resim ve fotoğraflarla desteklenmesi gerekir,
- Öğrenme ilkeleri dikkate alınarak yazılmalıdır (somuttan soyuta, basitten karmaşığa vb) şeklinde açıklanmaktadır.

Eğitim-öğretim yaklaşımı ve müfredat değişikliğine rağmen ülkemizde pek çok öğretmen için ders kitabı hâlen dersin organizasyonu, etkinliklerin belirlenmesi ve değerlendirme aşaması için temel kaynak olma özelliğini sürdürmektedir (Akbaba, 2013).

Müzik eğitiminin amacı, kişilikleri oluşturmuş, toplumsal yaşayışın hazzını duymuş, milli ve evrensel müzik sanatına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dallarıyla birlikte müzikte de çağdaş uygarlığın yaşayıcı, uygulayıcı ve yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların yetişmesidir (Süer, 1980). Bu amacın gerçekleşmesi, öncelikle müzik eğitiminin maksatlı, planlı ve düzenli, kolay, hızlı ve yoğun, etkili, verimli ve nitelikli olarak, belirli aşamalarda, belirli süreler içinde, belirli hedeflere yönelik olarak, belirli konularda, belirli ortamlarda, belirli eğitimcilerce düzenlenen etkinlikler ile mümkündür (Uçan, 2005). Müzik dersi öğretim programı doğrultusunda hazırlanmış, nitelikli müzik ders kitapları ise eğitim-öğretim faaliyetlerinin, belirlenmiş olan ders öğretim programının amacına uygun olarak yürütülmesini sağlayan; öğretmenlere, söz konusu programda ön görülen bilgileri aktarmada; öğrencilere, yeni bir bilginin edinilmesinde ve daha önceden edinilen bilgilerin pekiştirilmesinde kılavuzluk yapan; elde etme imkânı ve kullanımı kolay olan en önemli kaynaklardır (Bulut, 2011).

Mesleki müzik eğitimi temelde, ses eğitimi, çalgı eğitimi ve kuram eğitimi boyutlarını kapsamaktadır. Bu boyutlar içerisinde, kuram eğitimi kapsamında, temel müzik kuramları bilgilerinin edinilmesinin ardından başlayan armoni eğitimi, eksen bilinci çerçevesinde hem ton içindeki seslerin hareket yönlerinin ele alınması hem de akorların birbirleriyle ilişkilerinin kuramsal ve uygulamalı olarak ele alınması ve ayrıntılı biçimde işlenmesi bakımından son derece önemli bir derstir. Bu dersle öğrenci aralık, tonalite ve akor bilgisi gibi temel müzik kuramlarının önemli konularını pekiştirme imkânı bulurken bir taraftan da okul şarkılarından kendi özgün müziksel beste çalışmalarına kadar bir müziksel yapının çok seslendirilmesine yönelik kuramsal ve uygulamalı boyutta yeterlilik kazanmaktadır. Dolayısıyla bu derste öğretmenlerin bir ders kitabı kullanması da belirtilen nedenler ile önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin bu alanda bulunan yerli/yabancı, basımı devam eden/etmeyen ders kitaplarını bilmeleri, tanımaları, içerikleri ve kapsamı hakkında bilgi sahibi olarak derslerinde bu kitapları kullanmaları ise nitelikli bir armoni eğitimi için önemli bir gerekliliktir. Bu gereklilik doğrultusunda araştırmamızın amacı, Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan "Armoni" Kitabının incelenerek, söz konusu kitabın bilimsel içerik, eğitsel tasarım ve biçimsel tasarım boyutlarını değerlendirmektir.

YÖNTEM

Araştırma betimsel nitelikte, nitel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de armoni eğitimi alanında bulunan yerli/yabancı, basımı devam eden/etmeyen ders kitapları, örneklemini ise Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” Kitabı oluşturmaktadır.

Araştırmada konunun kuramsal temellerinin oluşturulması aşamasında literatür taraması yapılmıştır. Bunun yanında doküman analizi yapılarak Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” Kitabı; Bilimsel içerik, eğitsel tasarım ve biçimsel tasarım yönlerinden incelenmiştir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bilimsel içerik açısından; Mozakoğlu (2005) tarafından ileri sürülen biçimsel içerik değerlendirme kriterleri temel alınmış ve bu kriterler araştırmacılar tarafından mesleki müzik eğitimi genelinde armoni eğitimine uyarlanmıştır. Bu kriterler;

- Bilimsel düşünüş ve sunuş biçimiyle hazırlanma durumu,
- İçinde yer alan bilgilerin kavramsal içeriklerinin bilimsel olma durumu,
- Sunulan bilgilerin sorgulanarak ve tartışılarak algılanabileceği bir anlatım biçiminin seçilme durumu,
- Herhangi bir kavramın ilgili diğer kavramlarla bütünlüğü korunarak anlatılma durumu,
- Bilimsel bilgi sunulurken öğrencilerin kendi müziksel yaşamındaki yerinin düşünülme durumu,
- Bilgilerin öğrencilerde sistemli düşünme alışkanlığı oluşturacak biçimde organize edilme durumu,
- Her konu kendi bütünlüğü içinde sunulurken, dersin konu alanı bütünlüğü oluşturulmaya çalışılan bakış açısı düşünme doğrultuları kitabın tamamında korunma durumu, olarak belirlenmiştir.

Eğitsel tasarım açısından; Araştırmacılar tarafından mesleki müzik eğitimi genelinde armoni eğitimine yönelik olarak geliştirilen değerlendirme kriterleri esas alınmıştır. Bu kriterler;

- Akorların adlandırılma ve şifrelendirilme durumu,
- Konuların sıralanma durumu,
- Konuların adlandırılma durumu,
- Konuların açıklama durumu,
- Konuların örneklendirilme durumu,
  - Görsel öğelerin bilgileri destekleme açısından yeterlilik durumu,
  - Görsel öğelerin öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından yeterlilik durumu,
  - Görsel öğelerin altında yer alan açıklamaların durumu,
- Ödevlendirme durumu,

Biçimsel tasarım açısından; Ceyhan ve Yiğit (2005), Küçükahmet (2011) tarafından ileri sürülen konu alanı ders kitabı inceleme kriterleri esas alınarak değerlendirme kriterleri temel alınmış ve bu kriterler araştırmacılar tarafından mesleki müzik eğitimi genelinde armoni eğitimine uyarlanmıştır. Bu kriterler;

- Görsel öğelerin baskı kalitesinin yeterlilik durumu,
- Görsel öğelerin sayfa üzerinde estetik biçimde yer alma durumu,
- Yazı boyutunun (punto) okunabilme durumu,
- Konu numaralandırılması açısından yeterlilik durumu, olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın problem cümlesi “Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” kitabının bilimsel içeriği, eğitsel tasarımı ve biçimsel tasarımı nasıldır?” olarak tespit edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma bulguları ve bu bulgulara dayalı yorumlar verilmiştir.

Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan “Armoni” kitabının;

Bilimsel içerik açısından;

- **Bilimsel düşünüş ve sunuş biçimiyle hazırlanma durumu:** Kitapta yer alan metin kısmı çoğunlukla kuramsal bilgilerin açıklamalarından oluşmaktadır. Bu açıklamalarda, bilimsel düşünüş biçimiyle kuramsal bilgiler tam olarak verilmiş ve sunuş biçimiyle de öğrenci-öğretmen için kolaylıkla anlaşılabilir bir üslup kullanılmıştır.
- **İçinde yer alan bilgilerin kavramsal içeriklerinin bilimsel olma durumu:** Kitapta yer alan bilgilerin kavramsal içerikleri bilimsel görünümündedir. Kavramlara ait terimlerin farklı kullanım biçimleri parantez içerisinde belirtilerek bu terimlerin anlaşılma düzeyleri arttırılmıştır.
- **Sunulan bilgilerin sorgulanarak ve tartışılarak algılanabileceği bir anlatım biçiminin seçilme durumu:** Kitapta yer alan bilgiler etkili örneklerle ve bu örneklere ait açıklayıcı bilgiler ile desteklenmiş, diğer taraftan kitapta armoni dersine başlamadan önce gerekli görülen temel müzik kuramlarına yer verilmiş ve konular birbirleri ile kuramsal açıdan ilişkili bir biçimde sunulmuştur. Bu nedenler ile ilgili bilgilerin sorgulanarak ve tartışılarak algılanabileceği bir anlatım biçiminin seçilmiş olduğu söylenebilir.
- **Herhangi bir kavramın ilgili diğer kavramlarla bütünlüğü korunarak anlatılma durumu:** Kitapta yer alan kavramların yazılı ve görsel olarak hem kuramsal hem de seslendirmeye dönük yönü ile de uygulamalı olarak ele alınması kavramlar arası bütünlüğün korunarak anlatılma düzeyini yükseltmiştir.
- **Bilimsel bilgi sunulurken öğrencilerin kendi müziksel yaşamındaki yerinin düşünülme durumu:** Kitapta öğrencilerin kendi müziksel yaşantıları kapsamında müziksel çalma, müziksel söyleme ve müziksel yorumlama etkinliklerinde kullanabilecekleri açıklama ve örneklere yer verilmiştir. Bu durum bilimsel bilgiler sunulurken öğrencilerin kendi müziksel yaşamındaki yerinin düşünüldüğünü göstermektedir.
- **Bilgilerin öğrencilerde sistemli düşünme alışkanlığı oluşturacak biçimde organize edilme durumu:** Kitapta yer alan bilgiler, konular arası bütünlük, konuların birbirine hazırlama ve birbirini tamamlama yönlerinden, kuramsal açıdan birbirleri ile ilişkili bir biçimde sunulmuş ve bu bilgiler basitten karmaşığa doğru ele alınmıştır. Böylelikle bilgilerin öğrencilerde sistemli düşünme alışkanlığı oluşturacak biçimde organize edildiği düşünülmektedir.
- **Her konu kendi bütünlüğü içinde sunulurken, dersin konu alanı bütünlüğü, oluşturulmaya çalışılan bakış açısı, düşünme doğrultuları, kitabın tamamında korunma durumu:** Kitapta yer alan her konu kendi bütünlüğü içinde sunulmuştur.

Eğitsel tasarım açısından;

- **Akorların adlandırılma ve şifrelendirilme durumu:** Kitapta akorların adlandırılmasında ve şifrelendirilmesinde işlevsel (fonksiyonel) armoni bilgisi yöntemi kullanılmıştır. Yan derece konularının başlıklarında parantez içerisinde ve bazı örneklendirmelerde ise açık biçimde basamaksal armoni adlandırılması ve şifrelendirilmesi gösterilmiştir. Dolayısıyla kitapta yer alan akorların adlandırılma ve şifrelendirilme durumu kitap genelinde tutarlı bir görünüm sergilemektedir.
- **Konuların sıralanma durumu:** Kitapta yer alan temel müzik kuramlarına ait ve klasik armoniye giriş için gerekli bilgiler öncelik ve sonralık sırası gözetilerek verilmiştir. Bunun yanında geleneksel (klasik) armoni başlığında yer alan konular sıralanırken önce ana derece akorlarına yer verilmiş, sonra akora yabancı sesler konusuna geçilmiştir. Böylelikle ana derece akorlarının öğrenilmesinden hemen sonra öğrencilerin akor dışı sesleri daha kolay algılayabilmesi öngörülmüştür. Akor dışı seslerin öğrenilmesinden sonra kitapta daha sonra yer verilen yan derece akorların ve bu akorlara yabancı seslerin daha kolay tespit edilebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla kitapta yer alan konuların sıralanma durumunun öğrenmede kolaylık sağladığı söylenebilir. Ayrıca, ana derece akorların öğretilmesi aşamasında akorların daha rahat görülerek okunduğu, algılandığı ve piyanoda daha rahat çalınabildiği dar serim (klavye partilemesi) kullanılmış, sonrasında ise çözümlenmelerde geniş serim (koro partilemesi) çalışmalarına yer verilerek karma bir nota yazım yöntemi izlenmiştir. Geniş serim çalışmaları ile öğrencilerin partitür okuma becerilerinin gelişeceği düşünülmektedir.
- **Konuların adlandırılma durumu:** Kitap yazar tarafından temelde üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm ön bilgiler, ikinci bölüm geleneksel (klasik) armoni ve üçüncü bölüm ise geleneksel (klasik) armoninin ve çağdaş (20.yy) müziğinin özellikleri başlıklarından oluşmuştur. Kitapta yer alan bölümler ve bu bölümlerde yer alan ana ve alt başlıklar Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 1: Birinci Bölüm Ön Bilgilere Ait Ana ve Alt Başlıklar

ÖN BİLGİLER	DİZİ ve TONALİTE BİLGİSİ	Dizi Genel Dizi Pentatonik, Diyatonic ve Kromatik Dizi Majör Dizi ve Majör Tonalite Diyezli Majör Diziler Bemollü Majör Diziler Minör Dizi ve Minör Tonalite Eolik Minör Armonik Minör Melodik Minör Majör ve Minör Diziler (Tonaliteler) Arasındaki İlişkiler Basamaksal İlişkiler Paralellik ve Donanım İlişkisi
	ARALIK BİLGİSİ	Aralık Aralıkların Adlandırılması Birli Aralık İkili Aralık Üçlü Aralık Dörtlü Aralık Beşli Aralık Altılı Aralık Yedili Aralık Sekizli Aralık Sekizliden Büyük (Katlı) Aralıklar Çok Eksik ve Çok Artık Aralıklar Aralıklarda Çıkıcılık ve İnicilik Aralıkların Çevrimi Basit Aralıklar ve Çevirimleri Aralıkların Uyumsal Özellikleri Uyumlu (Konsonans) Aralıklar Uyumsuz (Disonans) Aralıklar
	AKOR BİLGİSİ	Akorun Tanımı ve Oluşumu Akorların Adlandırılması Akorların Kök Seslerine Göre Adlandırılması Akorların Niteliksel Özelliklerine Göre Adlandırılması (Niteliksel Adlandırma) Akorların Basamak Sırasayısına Göre Adlandırılması (Basamaksal Adlandırma) Akorların Uyumsal Özelliklerine Göre Adlandırılması (Uyumlu ve Uyumsuz Akorlar) Akorların İşlevsel Özelliklerine Göre Adlandırılması (Durucu ve Yürüyücü Akorlar) Akorların Kuramsal Yaklaşımlara Göre Adlandırılması Doğuşkanlar Üst Doğuşkanların İncelenmesi Alt Doğuşkanların İncelenmesi Parti ve Partitur Koro Partileri ve Ses Sınırları Partiturlar ve Akor Seslerinin Partilere Dağılım Özellikleri (Serim ve Durum)

Tablo 1’de görüldüğü üzere kitapta geleneksel armoniye başlayabilmek için gerekli ön bilgiler (temel müzik kuramları) birinci bölümde ayrıntılı bir biçimde dizi ve tonalite bilgisi, aralık bilgisi ve akor bilgisi alt başlıklarında ele alınmıştır. Bu ön bilgilerin kazanılmasıyla öğrencinin geleneksel armoniye başlamak için bilişsel ve devinişsel olarak hazır hale geleceği düşünülmektedir. Cangal’ın da belirttiği üzere “ister basamaklı olsun ister işlevsel, armoni bilgisi gibi teknik bir konunun anlaşılabilirliği, ‘temel müzik bilgileri’ düzeyindeki bir takım alt bilgi ve kazanımların kazanılmış olmasına bağlıdır” (Cangal,2008).

Tablo 2: İkinci Bölüm Geleneksel (Klasik) Armoniyeye Ait Ana ve Alt Başlıklar

GELENEKSEL (KLASİK) ARMONİ	Geleneksel Armoniyeye Giriş	Akor Bağlılıkları ve Kadanslar Akor Bağlılıkları Ortak Sesi Olan Akorlar (T-S-T, T-D-T) Ortak Sesi Olmayan Akorlar (S-D, D-S) Dar Serimde Armonileme Çalışmaları Bas Partisinin Armonilenmesi Akorların Durum Değiştirilmesi Ezginin (Soprano Partisinin) Armonilenmesi Geniş Serimde Armonileme Çalışmaları Akorların Çevrimleri (Akorlarda Konum Değiştirme) Birinci Çevrim, 6’lı Akoru İkinci Çevrim, Dört-Altı Akoru
	Akora Yabancı Sesler	Geçici Sesler İşleyici Sesler Geçici ve İşleyici Dört-altı akoru Geciktirici Sesler Öncü Uzun Süre devam Eden Temel Sesler Üzerinde Geçici, İşleyici, Geciktirici, Öncü Sesler ve Akorlar
	Dominant Yedilisi ve Dokuzlusu	Dominant 7’li Akoru (D7) Dominant 9’lu Akoru (D9)
	Yan Basamaklar	Majörde Yan Basamaklar Majörde Yan Basamakların Genel Açıklaması Sp (II. Basamak) Akoru Tp veya Sk (VI. Basamak) Akoru Dp veya Tk (III. Basamak) Akoru Köksüz Dominant (VII. Basamak) Akoru Majörde Marş Armonik Minörde Yan Basamaklar (Fonksiyonlar) Minörde Yan Basamakların Genel Açıklaması sk (II. Basamak) Akoru dk5# veya tp5# (III. basamak) Akoru IK veya sP (VI. Basamak) Akoru Köksüz Dominant (VII. Basamak) Akoru
	Alterasyon	Alterasyonun Açıklanması ve Tanımı Majörde Altılının Pesleşmesi İkilinin Pesleşmesi ve Napoliten Altılısı Dörtlünün Tizleşmesi ve Aradominantı (Dubldominant, Çift Dominant)
		Majörde İkilinin Tizleşmesi

Modülasyon

Diyatonik Modülasyon
 Modülasyonun Açıklanması ve Tanımı
 Modülasyon Çeşitleri
 Ezgilerde Modülasyonun incelenmesi
 Modülasyonun Yapılış Yolu ile İlgili Açıklamalar
 Tonaliteler Arasındaki Yakınlık-Uzaklık
 Yakın Tonalitelere Modülasyonlar
 Uzak Tonalitelere Modülasyonlar
 Diğer Diyatonik Modülasyonlar
 Kromatik Modülasyon
 Kromatik Modülasyonun Açıklanması ve Tanımı
 Seslerin Kromatik Hareketi
 Akor Seslerinin Kromatik Hareketi
 Enarmonik Modülasyon
 Enarmonik Modülasyonun Açıklanması ve Tanımı
 Eksik Yedili Akorunun Enarmonik Değişimi ile Yapılan Modülasyonlar
 Dominant Yedili Akorunun Enarmonik Değişimi ile Yapılan Modülasyonlar
 Artık Beşli Akorunun Enarmonik Değişimi ile Yapılan Modülasyonlar
 Alterasyonlu Akorların Enarmonik Değişimi ile Yapılan Modülasyonlar

Tablo 2’de görüldüğü üzere kitapta geleneksel armoniye başlayabilmek için gerekli ön bilgilerin ardından (temel müzik kuramları) ikinci bölümde geleneksel (klasik) armoni başlığında geleneksel armoniye giriş, akora yabancı sesler, dominant yedilisi ve dokuzlusu, yan basamaklar, alterasyon ve modülasyon alt başlıklarında ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır. Bu içerikle öğrencinin geleneksel armoninin en temel bilgilerini ve en önemli konularını öğrenebileceği düşünülmektedir.

Tablo 3: Üçüncü Bölüm Geleneksel (Klasik) Armoninin ve Çağdaş (20.yy) Müziğinin Özelliklerine Ait Ana ve Alt Başlıklar

GELENEKSEL (KLASİK) ARMONİNİN VE ÇAĞDAŞ (20.YY) MÜZİĞİN ÖZELLİKLERİ	Barok Çağ	Barok Çağın Armonik Özellikleri Sürekli Bas
	Klasik Çağ	
	Romantik Çağ	
	Çağdaş Müzik	Yirminci Yüzyıl Müziğine Genel Bakış Empresyonizm (İzlenimcilik) Ekspresyonizm (Anlatımcılık) Elektronik Müzik

Tablo 3’te görüldüğü üzere kitapta geleneksel armoninin en temel bilgilerini ve en önemli konularını içeren ikinci bölümün ardından geleneksel (klasik) armoninin ve çağdaş (20. yy) müziğin özellikleri başlığında Barok Çağ, Klasik Çağ, Romantik Çağ ve Çağdaş Müzik alt başlıkları ile farklı dönemlere ait armonik özellikler hakkında bilgiler verilmektedir. Bu bilgiler ile öğrencinin söz konusu çağların armonik özellikleri hakkında hem kuramsal hem de icraya yönelik ön, temel bilgiler kazanacağı düşünülmektedir.

- **Konuların açıklanma durumu:** Kitaptaki temel müzik bilgileri ve klasik armoni konuları anlatılırken, tanımlar yapılmış, tanımlara ait özgün şekiller ve nota görselleri kullanılmıştır. Konular bir önceki konu ile ilişkilendirilerek verilmiş böylelikle konular arası sistemli bir bağlantı sağlanmıştır.
- **Konuların örneklendirilme durumu:** Kitapta yer alan konular işlenirken hem yazara ait olan özgün hem de önemli bestecilerin eserlerinden kesitler alınarak oluşturulan örneklere yer verilmiştir. Örnekler üzerinde gerekli işaretlendirmeler yapılmış ve konunun özüne dikkat çekilmiştir. Örnekler armonileme ödevlerinde yapılması gerekenler, kaçınılması gerekenler ve yapılmaması gerekenler olmak üzere üç şekilde verilmiştir. Bu örnekler ile öğrencilerin konuları ayrıntılı biçimde anlayabilecekleri ve doğruyu gösteren örnekler ile yapılması gereken durumları, yanlış gösteren örnekler ile de yapılmaması gereken durumları kavrayabilecekleri düşünülmektedir.

- **Görsel öğelerin bilgileri destekleme açısından yeterlilik durumu:** Kitapta yer alan konulara ait görsel öğeler verilen bilgiyi desteklemektedir ve öğrencinin zihninde konunun daha rahat anlaşılması için yeterli niteliktedir.
- **Görsel öğelerin öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından yeterlilik durumu:** Kitapta yer alan görsel öğeler her konu için özgün tasarlanmış olduğundan öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından yeterli görülmektedir.
- **Görsel öğelerin altında yer alan açıklamaların durumu:** Kitapta her görsel öğeye ilişkin açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar bazen görsel öğenin öncesindeki, bazen görsel öğenin sonrasındaki paragrafta bazen de dipnot içerisinde gösterilmiştir. Kitapta yer alan bu açıklamalar görsel öğelerin işlevselliğini arttırmaktadır.
- **Ödevlendirme Durumu:** Kitapta yer alan konular işlenirken, hem yazara ait olan özgün ödevlere hem de önemli bestecilerin eserlerinden kesitler alınarak oluşturulan ödevlere yer verilmiştir. Ödevler kuramsal ezberleme ödevi, kuramsal boşluk doldurma (adlandırma) ödevi, akor kurma ve aralık kurmaya yönelik yazma ve çalma ödevi ve bunlara ilişkin söyleme ve inceleme ödevleri olarak oluşturulmuştur. Toplam 238 adet olan ödevlerin; 132 tanesi soprano, 106 tanesi ise bas armonizesi ödevidir. Bu ödevler tonalite çeşidi açısından incelendiğinde; donanımsız tonalitelere 23 majör, 34 minör, diyezli tonalitelere 58 majör, 30 minör, bemollü tonalitelere ise 51 majör, 42 minör tonalitede olduğu ve 3/8, 6/8, 2/4, 3/4, 3/2, 4/4, 2/2, 4/8'lik ölçü göstergelerini içerdiği gözlenmiştir. İlgili ödevler ile öğretilecek konuların kuramsal ve uygulamalı olarak pekiştirilebileceği düşünülmektedir.

Biçimsel tasarım açısından;

- **Görsel öğelerin baskı kalitesinin yeterlilik durumu:** Kitapta yer alan görsel öğelerin baskı kalitesi belirtmek istenen konuların, anlaşılması istenilen fikirlerin kazanılması için yeterli niteliktedir.
- **Görsel öğelerin sayfa üzerinde estetik biçimde yer alma durumu:** Kitapta yer alan görsel öğelerden bazılarının asıl formlarının yayına hazırlık aşamasında bozulması (orantısız bir şekilde genişletilmesi veya daraltılması) sebebiyle estetik biçimlerini yitirmiş olduğu görülmüştür. Görsel öğelerin kitap metin alanının dışına çıktığı ve görsel öğelerin sayfa yerleşimlerinde standart bir konumun (sağa dayalı, sola dayalı, ortalı) bulunmadığı gözlenmiştir. Bundan dolayı, sayfa düzeni açısından estetik bir yapıdan uzaklaşıldığı, görsel öğelerin kitaptaki konumu, görsele ait şekillerin ve ilgili yazıların boyutlarının farklılıklar göstermesinin estetik yapıyı bozduğu ve görsel öğelerin hangi işlevle kullanıldığının (ödevlendirme, örneklendirme) anlaşılmasını da güçleştirdiği söylenebilir.
- **Yazı boyutunun (punto) okunabilirlik durumu:** Kitapta yer alan metin kısmında ve görsel öğelerde kullanılan yazı boyutunun büyüklüğü okunabilirlik düzeyi açısından yeterli görülmektedir. Ana ve alt başlıklar kolaylıkla seçilebilir durumdadır.
- **Konu numaralandırılması açısından yeterlilik durumu:** Kitapta yer alan konuların sıralandırılması amacıyla (hem içindekiler kısmında hem de kitap içerisinde) rakamlandırma ve harflendirme kullanılmadığından dolayı ünite, konu ve alt konu belirlenmesi güçleşmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Araştırma bulguları doğrultusunda; Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan "Armoni" kitabının;

Bilimsel içerik açısından;

- Bilimsel düşünüş ve sunuş biçimiyle hazırlanma durumunun,
- İçinde yer alan bilgilerin kavramsal içeriklerinin bilimsel olma durumunun,
- Sunulan bilgilerin sorgulanarak ve tartışılarak algılanabileceği bir anlatım biçiminin seçilme durumunun,
- Herhangi bir kavramın ilgili diğer kavramlarla bütünlüğü korunarak anlatılma durumunun,
- Bilimsel bilgi sunulurken öğrencilerin kendi müziksel yaşamındaki yerinin düşünülme durumunun,
- Bilgilerin öğrencilerde sistemli düşünme alışkanlığı oluşturacak biçimde organize edilme durumunun,
- Her konu kendi bütünlüğü içinde sunulurken, dersin konu alanı bütünlüğü, oluşturulmaya çalışılan bakış açısı, düşünme doğrultuları, kitabın tamamında korunma durumunun yeterli olduğu,

Eğitsel tasarım açısından;

- Akorların adlandırılma ve şifrelendirilme durumunun,
- Konuların sıralanma durumunun,
- Konuların adlandırılma durumunun,
- Konuların açıklanma durumunun,
- Konuların örneklendirilme durumunun,
  - Görsel öğelerin bilgileri destekleme açısından yeterlilik durumunun,
  - Görsel öğelerin öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından yeterlilik durumunun,
  - Görsel öğelerin altında yer alan açıklamaların durumunun,
- Ödevlendirme durumunun, sistematik bir bütünlük içinde sunulduğu,

Biçimsel tasarım açısından;

- Görsel öğelerin baskı kalitesinin yeterlilik durumunun,
- Yazı boyutunun (punto) okunabilme durumunun, nitelikli olduğu,
- Görsel öğelerin sayfa üzerinde estetik biçimde yer alma durumunda ve
- Konu numaralandırılması açısından yeterlilik durumunda eksiklikler bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Araştırma sonuçları doğrultusunda geliştirilen önerilen aşağıda verilmiştir.

- Görsel öğelerin sayfa üzerinde estetik biçimde yer alma durumunun yeterliğinin arttırılmasına yönelik olarak; Kitapta yer alan görsel öğelerden asıl formları yayına hazırlık aşamasında bozulanların estetik biçimlerinin görünümünü daha iyi hale getirmek için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Görsel öğelerin kitap metin alanının dışına çıktığı ve görsel öğelerin sayfa yerleşimlerinde standart bir konumun (sağa dayalı, sola dayalı, ortalı) bulunmadığı yerlerde sayfa düzeni açısından estetik bir yapıya ulaşılabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Görsel öğelerin kitaptaki konumu, görsele ait şekillerin ve ilgili yazıların boyutlarının farklılıklar göstermesinin estetik yapıyı bozduğu ve görsel öğelerin hangi işlevle kullanıldığının (ödevlendirme, örneklendirme) anlaşılmasını sağlayabilmek için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Konu numaralandırılması açısından yeterlilik durumunun arttırılabilmesi için; Kitapta yer alan konuların sıralandırılması amacıyla (hem içindekiler kısmında hem de kitap içerisinde) rakamlandırma veya harflendirme kullanılması ve böylelikle ünite, konu ve alt konu belirlenmesinde kolaylık sağlanmalıdır.
- Kitapta yer alan örneklerin ses kayıtlarının bulunduğu bir CD eki ile kitap zenginleştirilmelidir.
- Kitapta yer alan örnek sorulara yönelik bir cevap anahtarı bölümü oluşturulmalıdır.
- Nurhan Cangal tarafından yayına hazırlanan "Armoni" kitabı mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda armoni eğitimi ders kitabı olarak okutulmalıdır.

KAYNAKÇA

Akbaba, B. (2013) Lise Tarih Ders Kitaplarını Değerlendirme Formunun Geliştirilmesi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Kış 2013, 11(1).

Bulut, D. (2011) "İlköğretim Müzik Dersi 6. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğrenme Alanı ve Kazanım Boyutlarına İlişkin Eleştirel Bir Yaklaşım", e-Journal of New World Sciences Academy, Volume:6, No:2.

Cangal, N. (2008) Armoni, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Ceyhan E. ve Yiğit B. (2005), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, (3. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

Küçükahmet, L. (2000). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Küçükahmet, L. (2011), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, (3. Basım). Ğstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Mozakoğlu, M. (2005) *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Editörler: Özcan DEMİREL, Kasım KIROĐLU. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Süer, R. (1980). *Müzik Öğretmeni Yetiřtiren Kurumlarda Öğretim*, Doktora Tezi, Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Şahin, T.Y. ve Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliřtirme*, Ankara: Anı Yayınları.

Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi*, Evrensel Müzikevi, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.